

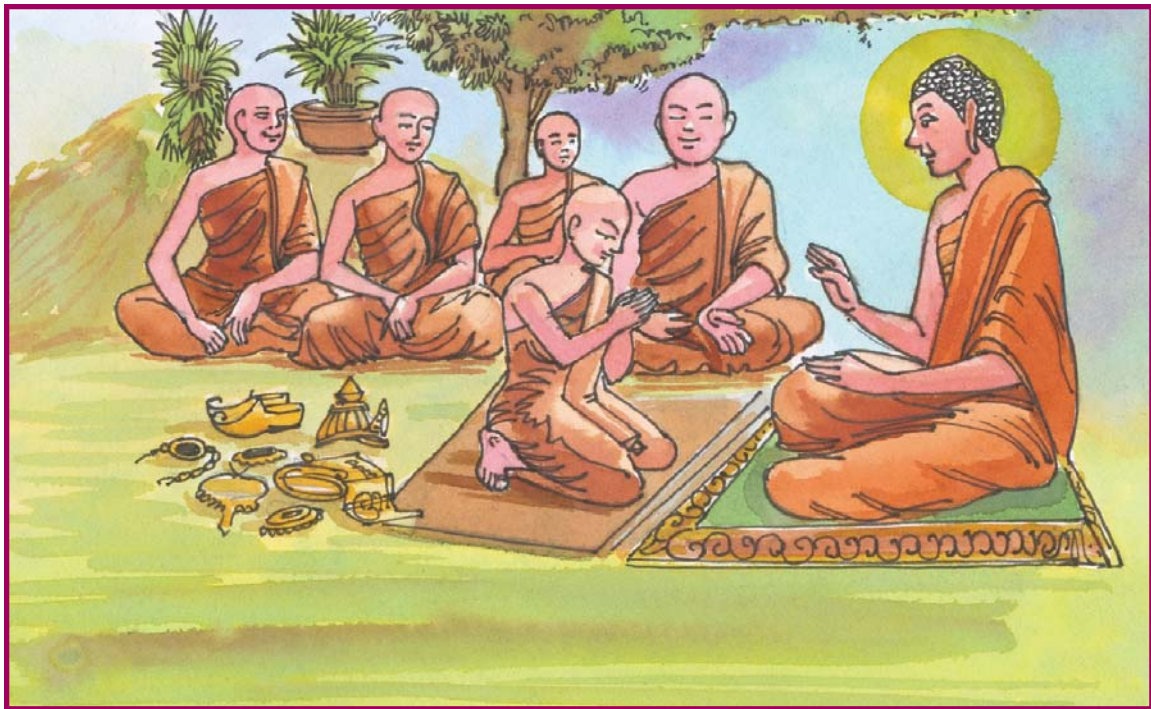

โปรดพุทธบิดา

ขณะที่พระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ วัดเวฬุวัน พระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดาทรงทราบข่าวว่า บัดนี้ พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว และทรงประกาศธรรมจนมีพระสาวก และมีพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมาก พระเจ้าสุทโธทนะจึงรับสั่งให้อำมาตย์มาทูลอาราธนาพระพุทธองค์ให้เสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์ถึง ๙ ครั้ง พระพุทธองค์ยังมีได้เสด็จ จนกระทั่งพรรษาที่ ๒ นับแต่ตรัสรู้ พระพุทธองค์จึงเสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ตามคำทูลอาราธนาของพระกาฬุทายี อำมาตย์ที่พระเจ้าสุทโธทนะส่งมาทูลอาราธนาในครั้งที่ ๑๐ แล้วทูลขอบวช ขณะเข้าเฝ้าพระพุทธองค์

พระพุทธองค์พร้อมพระสาวกจำนวน ๒ หมื่นรูป เสด็จออกเดินทางเป็นเวลา ๖๐ วันก็ถึงกรุงกบิลพัสดุ์ประทับอยู่ที่นิโครธารามใกล้ป่ามหาวันซึ่งพระประยูรญาติจัดไว้ถวาย พระพุทธองค์ทรงแสดงเวสสันดรชาดกโปรดพระประยูรญาติให้เลื่อมใส แสดงธรรมโปรดพุทธบิดาได้สำเร็จเป็นพระสกทาคามี^{๑๘} แสดงธรรมโปรดพระนางปชาบดีโคตมี และพระนางยโสธราได้สำเร็จโสดาปัตติผล

^{๑๘} สกทาคามี : ผู้เข้าสู่กระแสพระนิพพาน เป็นการบรรลุอริยผลขั้นที่ ๒ คือจะมีการเวียนว่ายตายเกิดอีกไม่เกิน ๓ชาติ

ราहुลบรรพชา

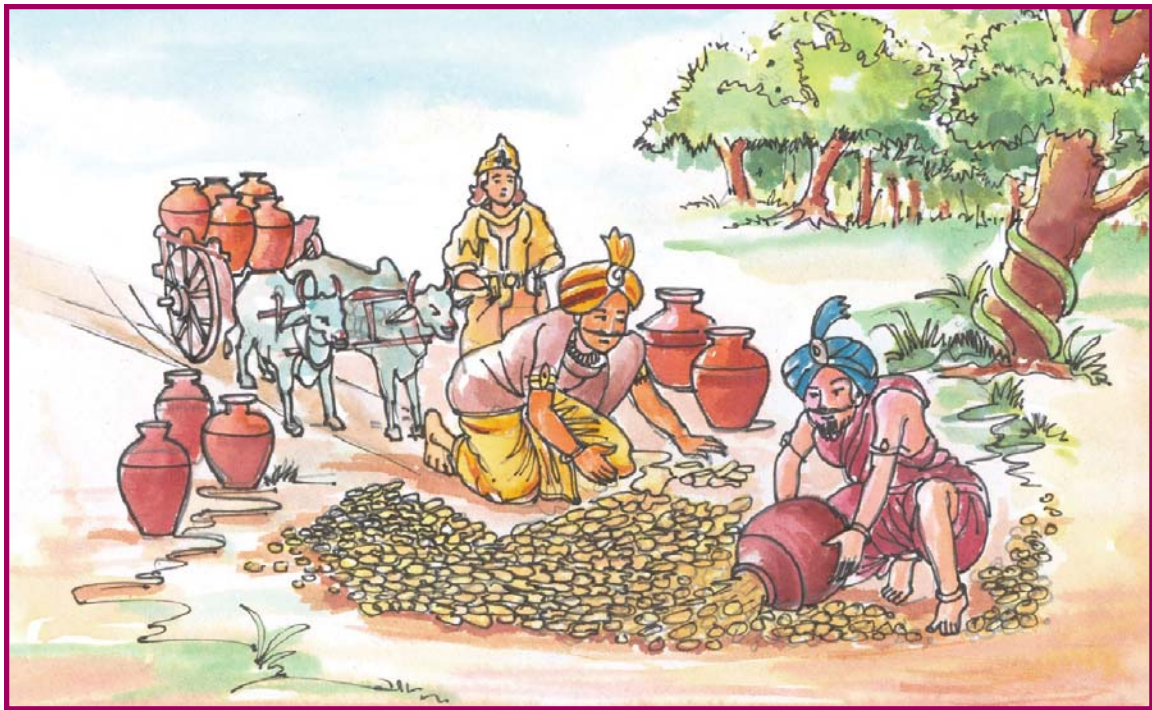
หลังจากที่โปรดพระนางยโสธราได้สำเร็จไสตาปัตติผลแล้ว พระนางยโสธราทรงส่งเจ้าชายราहुลไป ทูลขอราชสมบัตินี้จากพระพุทธองค์ซึ่งเป็นพระราชบิดา พระพุทธองค์ทรงเห็นว่าไม่มีทรัพย์สมบัติอื่นใดดีไปกว่า อริยมรรค^{๑๔} จึงทรงมอบเจ้าชายราहुลให้พระสารีบุตรเป็นพระอุปัชฌาย์บรรพชาเจ้าชายราहुลเป็นสามเณรองค์แรกในพระพุทธศาสนา ขณะเมื่อมีพระชนมายุได้ ๗ พรรษา ในเวลาต่อมาสามเณรราहुลได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ และสำเร็จเป็นพระอรหันต์

พระราहुลเป็นผู้ใคร่ในการศึกษามาก ตื่นเช้าท่านกอบทรายมา ๑ กำมือ แล้วตั้งจิตอธิษฐานขอให้ได้รับความรู้จากอาจารย์เท่ากับเมล็ดทรายในกำมือของท่าน

พระราहुลเป็นผู้มีความกตัญญูเป็นอย่างมาก เมื่อตอนเป็นสามเณร พระนางยโสธราพระมารดา ซึ่งบวชเป็นภิกษุณีเกิดเจ็บป่วย ท่านได้แสวงหายามาถวายพระมารดาได้เสวยจนหายจากโรค

^{๑๔} อริยมรรค : ทางอันประเสริฐไปสู่การบรรลุอริยผล มี 4 มรรค คือ ไสตาปัตติมรรค สกทาคามี อนาคตามิมรรค และอรหัตตมรรค, ทางดำเนินของพระอริยะ

ถวายพระเชตะวันมหาวิหาร

พระพุทธองค์ได้เสด็จเมืองสาวัตถี ตามคำทูลอาราธนาของท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี (เดิมชื่อสุทัตตะ) ครั้งไปทำธุรกิจที่กรุงราชคฤห์ ได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์และฟังธรรมเทศนาจนบรรลุโสดาปัตติผล ท่านเศรษฐีจึงทูลอาราธนาพระพุทธองค์เสด็จไปแสดงธรรมโปรดชาวเมืองสาวัตถี

ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี ได้บริจาคทรัพย์ซื้อที่ดินอันเป็นอุทยานของพระราชกุมาร พระนามว่า “เชต” เพื่อสร้างวิหารถวายพระพุทธองค์ โดยวิธีให้คนขนเอาเงินมาปูลาดลงให้เต็มพื้นที่นั้นตามสัญญา แต่เงินไม่พอขาดอยู่เพียงตารางนิ้ว พระราชกุมารเชตจึงยกให้ แต่ขอจารึกพระนามของพระองค์ติดไว้ที่ซุ้มประตูพระอารามตั้งนั้นวิหารที่ท่านเศรษฐีสร้างถวายจึงได้ชื่อว่า “พระเชตะวันมหาวิหาร”

เมื่อพระพุทธองค์เสด็จถึงเมืองสาวัตถี ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีได้ถวายการต้อนรับอย่างดีด้วยความเคารพเลื่อมใสศรัทธา และได้ถวายพระเชตะวันมหาวิหารแด่พระสงฆ์โดยมีพระพุทธองค์เป็นประมุข

พระประยูรญาติออกผนวช

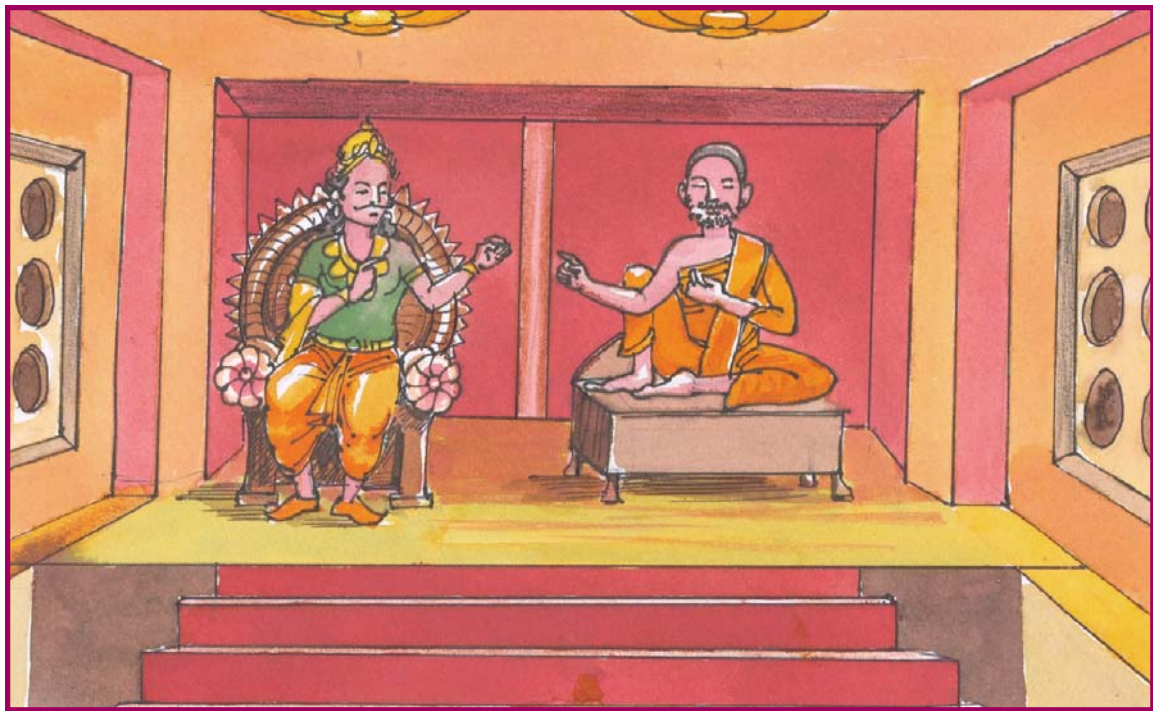
คราวที่พระพุทธองค์เสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์ครั้งแรก เป็นเหตุให้พระประยูรญาติเสด็จออกผนวชเป็นจำนวนมาก

ครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ประทับอยู่ที่อนุปิยอัมพวัน แห่งแคว้นมัลละ เวลานั้นพระประยูรญาติ ๖ พระองค์ คือ เจ้าชายภัททิยะ เจ้าชายอนุรุทธะ เจ้าชายอานนท์ เจ้าชายภัคคุ เจ้าชายกิมพิละ และเจ้าชายเทวทัต พร้อมกับนายช่างตัดผมประจำราชสำนัก ชื่อ อุบาสี เข้าเฝ้าพระพุทธองค์และทูลขอบวช

เจ้าชายอนุรุทธะทูลขอให้บวชอุบาสีก่อน เพื่อว่าจะได้ให้ความเคารพอุบาสีในฐานะที่บวชก่อน และเป็นการลดทูลิमानะ พระพุทธองค์ทรงอนุญาตตามคำขอ ทรงบวชให้ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา

ในพรรษาแรกที่บวช พระกิมพิละเจริญวิปัสสนาได้บรรลุอรหัตตผล พระเทวทัตบรรลุฤทธิอำนาจเป็นของปุถุชน พระภัคคุและพระภัททิยะบรรลุอรหัตตผล พระอนุรุทธะได้บรรลุทิพพจักขุญาณและอรหัตตผล พระอานนท์บรรลุโสดาปัตติผล และได้บรรลุอรหัตตผลหลังจากพระพุทธองค์ปรินิพพาน ๔ เดือน พระอุบาสี บรรลุอรหัตตผล เป็นผู้รอบรู้ในเรื่องพระวินัย

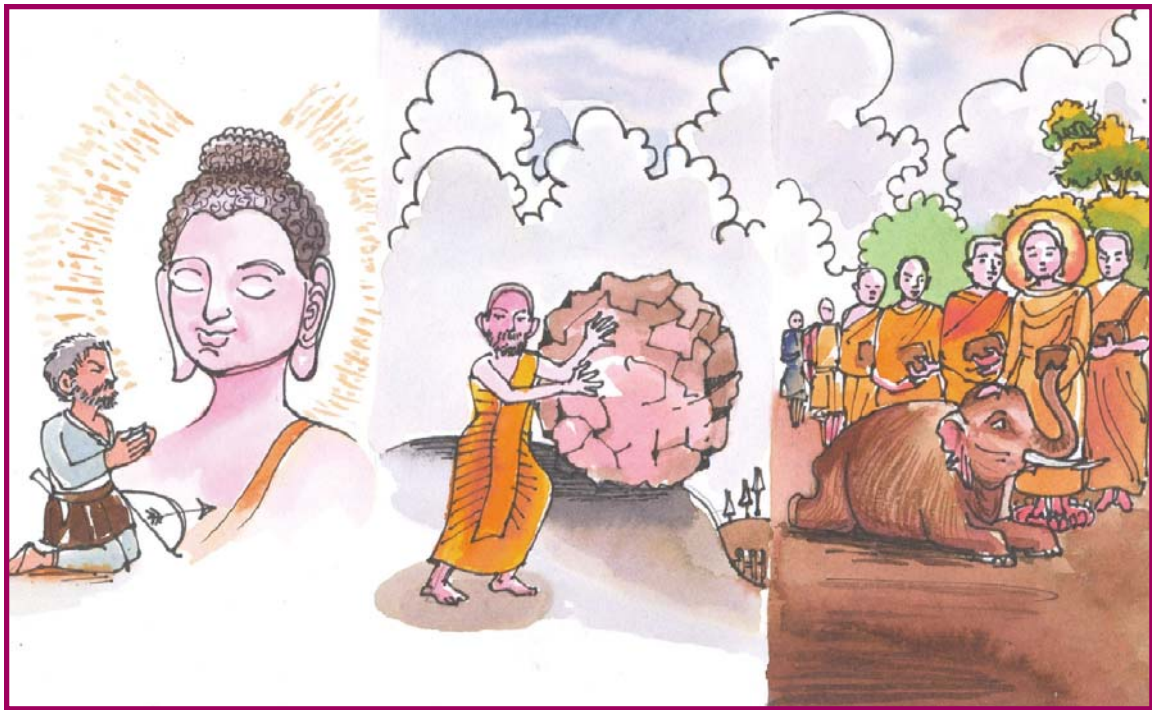
พระเทวทัต ผู้ปองร้าย

ขณะที่พระพุทธองค์จำพรรษาที่เมืองโกสัมพิตี ชาวเมืองต่างเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและพระสาวก ยกเว้นพระเทวทัต ดังนั้นจึงทำให้พระเทวทัตมีความไม่พอใจที่ไม่มีใครให้การสนับสนุน เป็นสาเหตุให้พระเทวทัตทำอนันตริยกรรม^{๒๐}

พระเทวทัตแปลงตัวเองเป็นกุมารน้อยอายุพิช ๔ ตัว มาพันประดับคอ แขน เท้า และเอาตัวหนึ่งทำเป็นมงกุฎประดับศีรษะแล้วลงมาเฝ้าเจ้าชายอชาตศัตรู พระราชโอรสของพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อพระเทวทัตคายฤทธิ์ทำให้เจ้าชายอชาตศัตรูเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวพระเทวทัตเป็นอันมาก

พระเทวทัตจึงแนะนำให้เจ้าชายอชาตศัตรูปลงพระชนม์พระราชบิดา แล้วเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ส่วนตัวเองจะปลงพระชนม์พระพุทธองค์ แล้วจะตั้งตัวเป็นพระพุทธเจ้าองค์ใหม่ประกาศศาสนาใหม่ เจ้าชายอชาตศัตรูหลงผิดทำตามที่พระเทวทัตแนะนำ ปลงพระชนม์พระราชบิดาแล้วเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ ส่วนพระเทวทัตคิดแผนปลงพระชนม์พระพุทธองค์

^{๒๐} อนันตริยกรรม : กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด เรียกว่า ๕ อย่าง คือ ๑) ฆ่าบิดา ๒) ฆ่ามารดา ๓) ฆ่าพระอรหันต์ ๔) ทำให้พระกายพระพุทธเจ้าห้อพระโลหิต และ ๕) ทำให้สิ่งขัณฑ์แตกแยก

แผนการปลงพระชนม์พระพุทธองค์

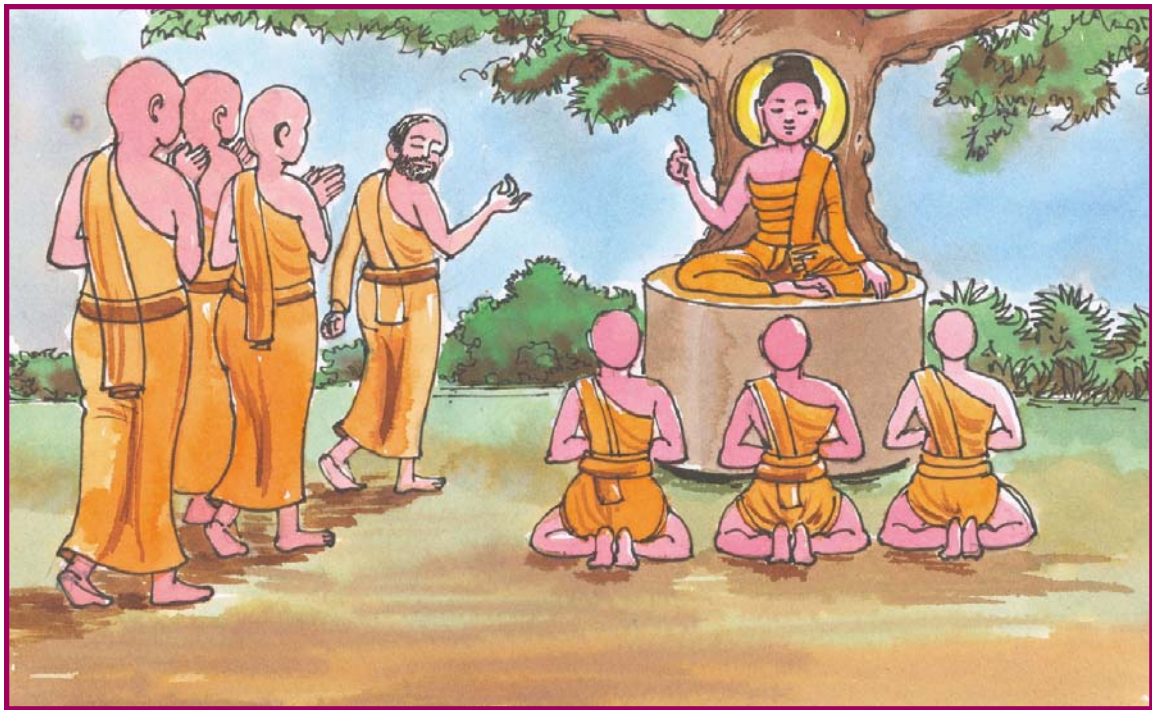
แผนการแรก พระเทวทัตได้ว่าจ้างพวคนายธนูหลายคน ไปลอบยิงพระพุทธองค์ที่วัดเวฬุวัน ทั้งนี้ พระเจ้าอชาตศัตรูทรงรู้เห็นด้วย แต่เมื่อพวคนายธนูได้เห็นพระพุทธองค์กลับไม่กล้าทำร้าย พระพุทธองค์ทรง แสดงธรรมโปรด ทั้งหมดได้ดวงตาเห็นธรรมประกาศตนเป็นอุบาสกนับถือพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต

แผนการที่สอง ขณะพระพุทธองค์เสด็จจรงมอยู่เบื้องล่างเชิงเขาศิขณภูฏ พระเทวทัตได้กลิ้งก้อนหิน ใหญ่ลงมาหมายให้ทับพระพุทธองค์ แต่ก้อนหินเกิดกระทบกันแตกออกเป็นก้อนเล็กก้อนน้อย สะเก็ดหิน ก้อนหนึ่งกระเด็นปลิวมากระทบพระบาทพระพุทธองค์จนให้พระโลหิตห้อขึ้น

แผนการที่สาม พระเทวทัตได้แนะนำให้พระเจ้าอชาตศัตรูสั่งพนักงานเลี้ยงช้าง ปล่อยชังนาฬาคีรีตัว ด้ร้ายไปไล่เหยียบพระพุทธองค์ขณะที่เสด็จบิณฑบาต พระพุทธองค์ทรงแผ่เมตตาจิตไปให้ชังนาฬาคีรี เมื่อช้าง ด้รับสัมผัสกระแสเมตตาจิตของพระพุทธองค์ก็ลดวงลง สงบนิ่งอยู่ตรงเบื้องหน้าของพระพุทธองค์

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ชาวเมืองรู้ว่าแผนการปลงพระชนม์พระพุทธองค์ของพระเทวทัต และ พระเจ้าอชาตศัตรู ทำให้พระเจ้าอชาตศัตรูทรงเกิดความละอายพระทัยทรงเลิกคบหาพระเทวทัต

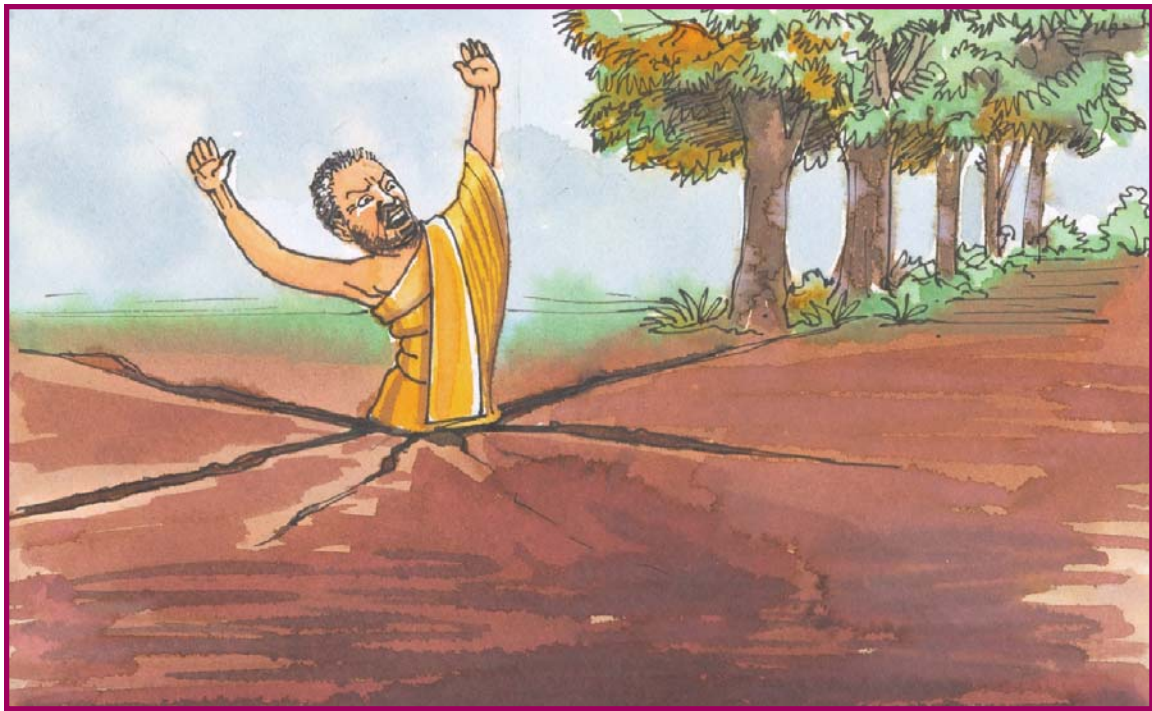
พระเวทตัดประกาศแยกตัว

พระเวทตัดไม้สิ้นมานะทิฐิ ได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ขอให้ทรงปฏิรูปพระพุทธศาสนาเสียใหม่ โดยทูลเสนอหลักปฏิบัติที่เคร่งครัด ๕ ประการ คือ

๑. พระสงฆ์ต้องอยู่ป่าตลอดชีวิต จะอยู่ในเสนาสนะใกล้บ้านไม่ได้
๒. พระสงฆ์จะต้องออกบิณฑบาตฉันตลอดชีวิต ฉันในที่นิมนต์ไม่ได้
๓. พระสงฆ์นุ่งห่มผ้าบังสุกุลตลอดชีวิต จะนุ่งห่มผ้าที่เขาถวายไม่ได้
๔. พระสงฆ์ต้องอยู่โคนไม้ตลอดชีวิต จะอยู่ในเรือนที่มุงหรือบังไม้ไม่ได้
๕. พระสงฆ์ต้องไม่ฉันปลาและเนื้อ

แต่ถูกพระพุทธองค์ทรงปฏิเสธ พระเวทตัดจึงประกาศแยกตัวตั้งคณะสงฆ์ขึ้นใหม่

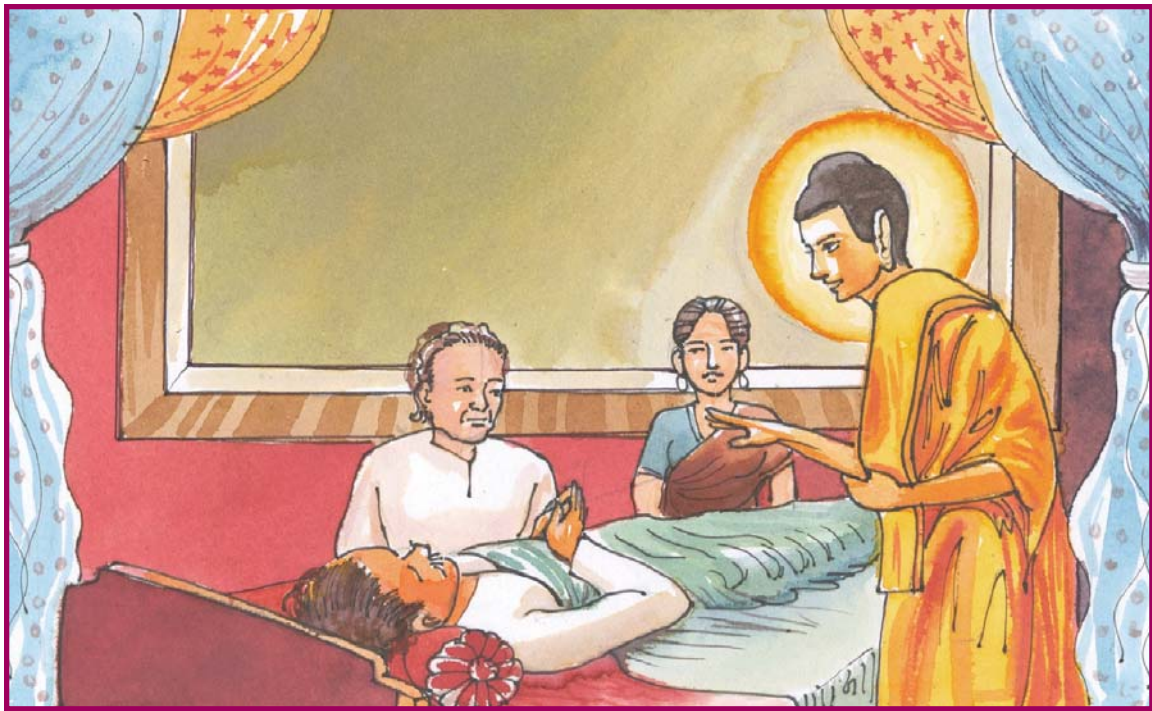

ธรณีสูบพระเทวทัต

หลังจากพระเทวทัตประกาศแยกตัว ต่อมาไม่นานพระสาวกที่หลงผิดไปเข้าข้างพระเทวทัตได้พากันหนีกลับมาหาพระพุทธองค์ เหลือพระอยู่กับพระเทวทัตไม่กี่รูป พระเทวทัตเสียใจมากและถูกพระที่อยู่ด้วยทำร้ายด้วยการแทงเข้าจนกระดูกเลือดออกมา พอรู้ว่าตนจะตายก็หวนรำลึกถึงบาปกรรมที่ตนเองได้ทำต่อพระพุทธองค์ตลอดเวลาที่ผ่านมา แต่พระพุทธองค์ไม่เคยโกรธเลย ไม่ว่าจะถูกทำร้ายสักกี่ครั้งก็ตาม มีหน้าซำยังมิพระทัยอ่อนโยนคอยว่ากล่าวตักเตือนด้วยความหวังดี พระเทวทัตมาสำนึกได้เช่นนี้จึงให้พระที่เหลืออยู่หามตนมาเฝ้าพระพุทธองค์ที่พระเชตวันมหาวิหารเพื่อขอขมาเป็นครั้งสุดท้าย แต่ไม่ทันเข้าเฝ้าพอถึงสระน้ำท้ายวัดพระเทวทัตเกิดอยากจะอาบน้ำ พอหย่อนเท้าลงเหยียบพื้นสระเลยถูกแผ่นดินสูบ

ก่อนที่กระดูกางพระเทวทัตจะจมหายไปธรณี พระเทวทัตคิดถึงพระพุทธองค์และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธคุณ จึงกล่าวขึ้นว่า “ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายกระดูกางนี้เป็นพุทธบูชาต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นบรมครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” จบคำกล่าวแล้วพระเทวทัตก็ล้มหายไป ในแผ่นดินไปเกิดอยู่ในอเวจีมหานรก

พุทธบิดานิพพาน

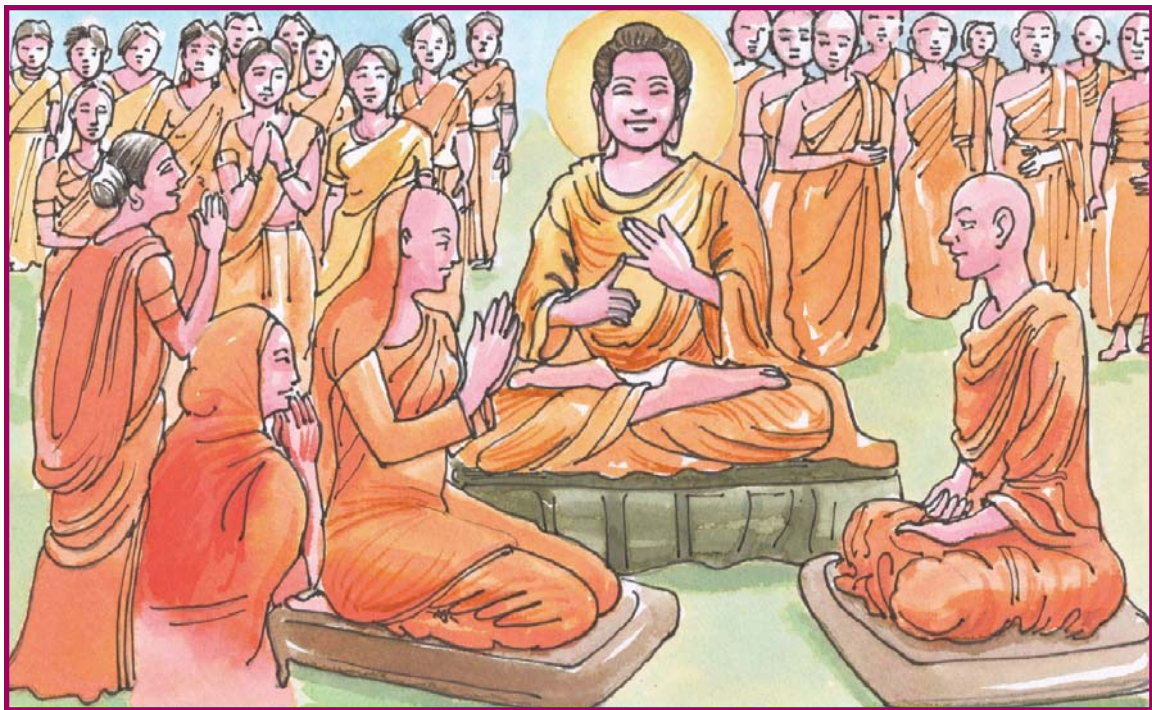
พระพุทธองค์เสด็จประทับ ณ ภูฏาคารศาลา ป่ามหารัน ใกล้กรุงเวสาลี ทรงทราบข่าวพระเจ้าสุทโธทนะ พุทธบิดาทรงประชวรหนัก ทรงปรารถนาจะได้เฝ้าพระพุทธองค์ ตลอดถึงพระภิกษุที่เป็นเจ้าศากยวงค์และพระประยูรญาติอีกหลายรูป พระพุทธองค์พร้อมด้วยพระสาวกจำนวนมากจึงเสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์เพื่อเยี่ยมพระเจ้าสุทโธทนะ

เมื่อเสด็จถึงกรุงกบิลพัสดุ์ พระพุทธองค์ทรงถวายการพยาบาล และทรงแสดงอนิจจตาที่ธรรมสูตรโปรดพุทธบิดา มีความย่อว่า **“สังขารทั้งหลายเป็นของไม่เที่ยง มีการเกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็นธรรมดา เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญาว่าสังขารทั้งหลายเป็นของไม่เที่ยง สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นั่นเป็นทางแห่งนิพพาน”**

พุทธบิดาทรงเจริญวิปัสสนาตามกระแสธรรมเทศนา ทรงบรรลุอรหัตตผล และเสด็จนิพพาน^{๒๐} ในวันนั้น

^{๒๐} นิพพาน : การดับกิเลสและกองทุกข์ ไม่มีการกลับมาเกิดอีก

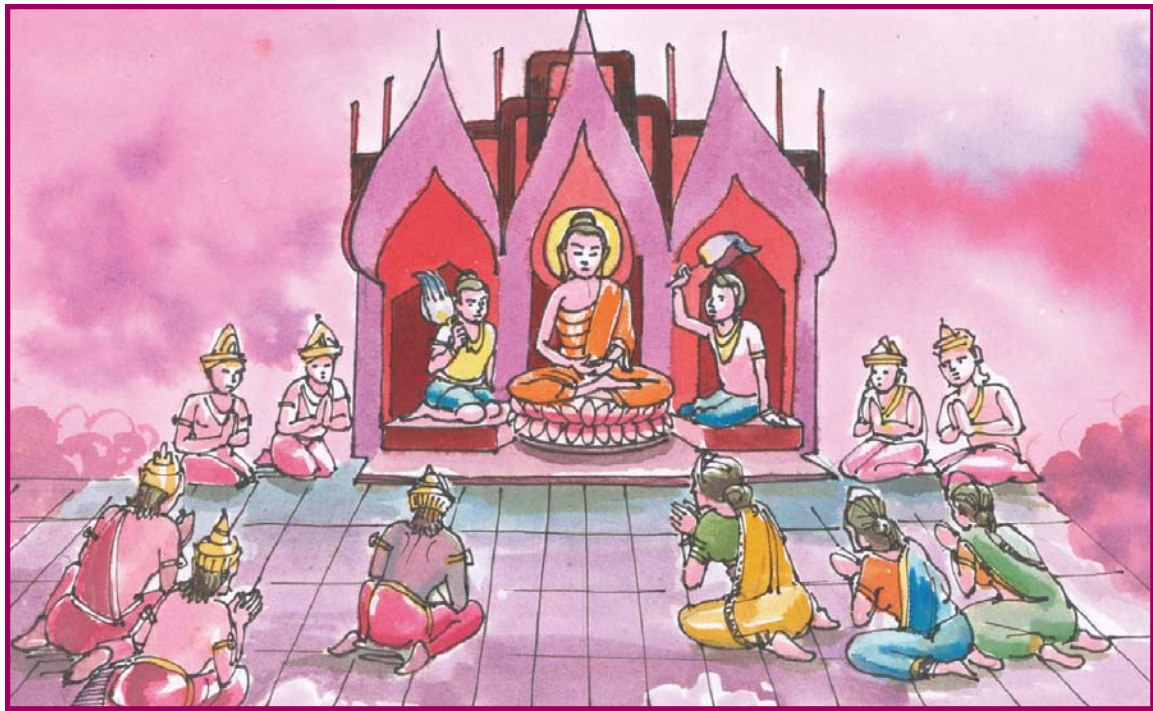
พระนางปชาบดีโคตมีทูลขอบวชเป็นภิกษุณี

ภายหลังพระเจ้าสุทโธทนะนิพพานไม่นานพระนางปชาบดีโคตมีพร้อมด้วยบริวารเสด็จไปเฝ้าพระพุทธองค์ ณ นิโครธาราม เพื่อทูลขอโอกาสให้ผู้หญิงได้ออกบวชเป็นบรรพชิต แต่พระพุทธองค์ไม่ประทานอนุญาต แม้พระนางจะทูลอ้อนวอนถึงสามครั้ง

หลังจากนั้นพระพุทธองค์เสด็จไปประทับยังภูฏาคารศาลา ปามหาวัน กรุงเวสาลี พระนางปชาบดีโคตมี พร้อมด้วยบริวารพากันปลงผม นุ่งห่มผ้าข้อมผาดอย่างนักบวช เดินเท้าเปล่าจากกรุงกบิลพัสดุ์ไปยังกรุงเวสาลี เข้าไปทูลขอบวชกับพระพุทธองค์อีกครั้ง แต่พระพุทธองค์ทรงไม่ประทานอนุญาต

พระอานนท์จึงเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ กราบทูลขอร้องให้อนุญาตพระนางปชาบดีโคตมีและบริวารได้บวชเป็นภิกษุณีในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ไม่ประทานอนุญาตพระอานนท์ถึงสามครั้ง ในที่สุดจึงทรงประทานอนุญาตโดยมีเงื่อนไขว่า หากพระนางยอมรับครุธรรม ๘๒๒ ข้อได้ ก็จะทำให้บวชเป็นภิกษุณี พระนางมีความศรัทธาแรงกล้า ยอมรับครุธรรมทั้ง ๘ ข้อ และบวชเป็นนางภิกษุณีรูปแรกในพระพุทธศาสนา

^{๒๑} ครุธรรม ๘ : ธรรมอันหนัก,หลักความประพฤติ ๘ ข้อสำหรับสตรีที่ต้องปฏิบัติเมื่อบวชภิกษุณี

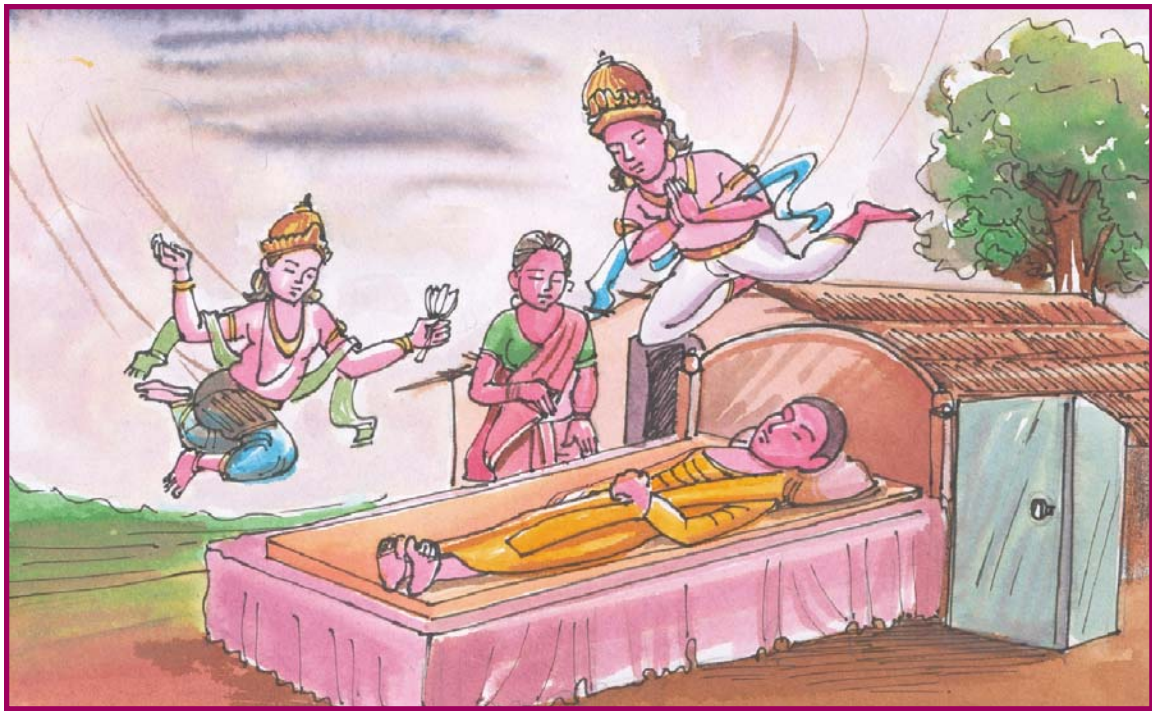
โปรดพุทธมารดา

พระพุทธองค์ได้เสด็จขึ้นไปจำพรรษาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในพรรษาที่ ๗ (นับแต่ตรัสรู้เป็นต้นมา) เพื่อแสดงพระอภิธรรมโปรดสิริมหามายาเทพบุตรพุทธมารดา

เมื่อเสด็จไปถึง พระอินทร์ได้เสด็จมาต้อนรับกราบทูลให้พระองค์ประทับนั่งบนพระแท่นบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ซึ่งตั้งอยู่ภายใต้ต้นปาริฉัตรเมื่อทราบว่พระพุทธองค์เสด็จมาเพื่อโปรดสิริมหามายาเทพบุตรพุทธมารดา พระอินทร์จึงเสด็จไปสวรรค์ชั้นดุสิต ทูลสิริมหามายาเทพบุตรพุทธมารดาให้ทราบ

ฝ่ายสิริมหามายาเทพบุตร พุทธมารดาได้ทราบความตามที่พระอินทร์กราบทูลก็ดีพระทัยเป็นอย่างยิ่ง เสด็จพร้อมด้วยเหล่าเทพอัปสรบริวารลงมายังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เข้าไปกราบบังคมทูลพระพุทธองค์ พระพุทธองค์ทรงเลือกแสดงพระอภิธรรมถวายพระพุทธมารดา ด้วยเห็นว่าเป็นธรรมที่ลึกซึ้ง มีค่าควรแก่การตอบแทนพระคุณของพระพุทธมารดา พระพุทธองค์ทรงแสดงพระอภิธรรมโปรดพุทธมารดาอยู่ ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เป็นเวลา ๓ เดือน (นับตามเวลาในมนุษย์โลก) พุทธมารดาได้บรรลุโสดาปัตติผล

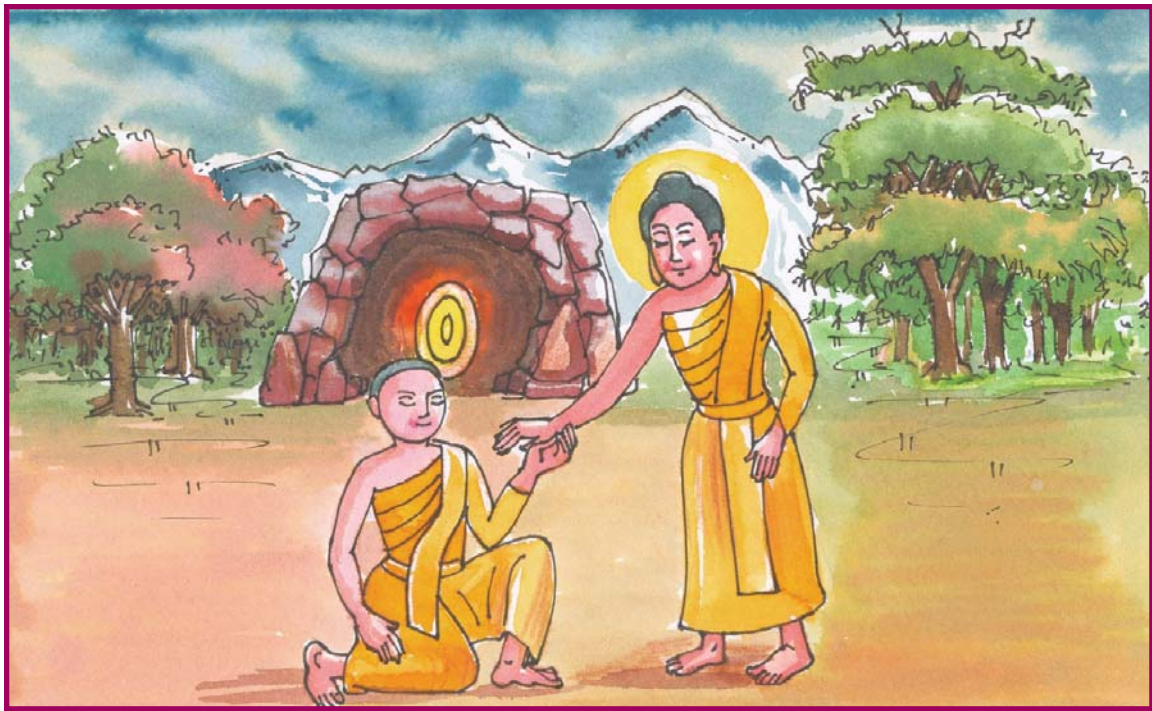
พระสารีบุตรนิพพาน

ในปีที่พระพุทธองค์มีพระชนมายุ ๘๐ พรรษา พระอัครสาวกทั้งสอง คือ พระสารีบุตร และ พระมหาโมคคัลลานะ ได้นิพพานก่อนที่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน ๑ ปี

พระสารีบุตรนิพพานเมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ก่อนที่ท่านจะนิพพาน ท่านได้เดินทางไปทูลลาพระพุทธเจ้า ขณะประทับ ณ พระเชตวัน กรุงสาวัตถีแล้วกลับไปแสดงธรรมโปรดมารดา ที่นาลันทคามบ้านเกิดของท่าน และนิพพานที่นั่น

ในวันที่พระสารีบุตรนิพพาน ท่านป่วยหนักด้วยโรคท้องร่วง ท่านนอนอยู่ในห้องที่ท่านเกิด มีพระภิกษุ คอยพยาบาลอยู่ใกล้ๆ ตกเวลากลางคืนมีเทวดาและพรหมได้ลงมาเยี่ยมอาการป่วยของท่าน แต่ละองค์ ที่มานั้นต่างล้วนแปลงรัศมีสวยงามสว่างไสวไปทั่ว มารดาของท่านเห็นเข้าเกิดสงสัยจึงเข้าไปสอบถาม และได้ ทราบความจริงเห็นคุณอันมหัศจรรย์ในพระมหาเถระ และพระพุทธองค์ผู้เป็นอาจารย์ เกิดปีติเบิกบานใจ พระสารีบุตรจึงแสดงธรรมพรรณนาพุทธคุณแก่มารดา จนมารดาบรรลุโสดาปัตติผล ตั้งตนอยู่ในพระรัตนตรัย ครั้นรุ่งเช้าพระสารีบุตรก็นิพพาน

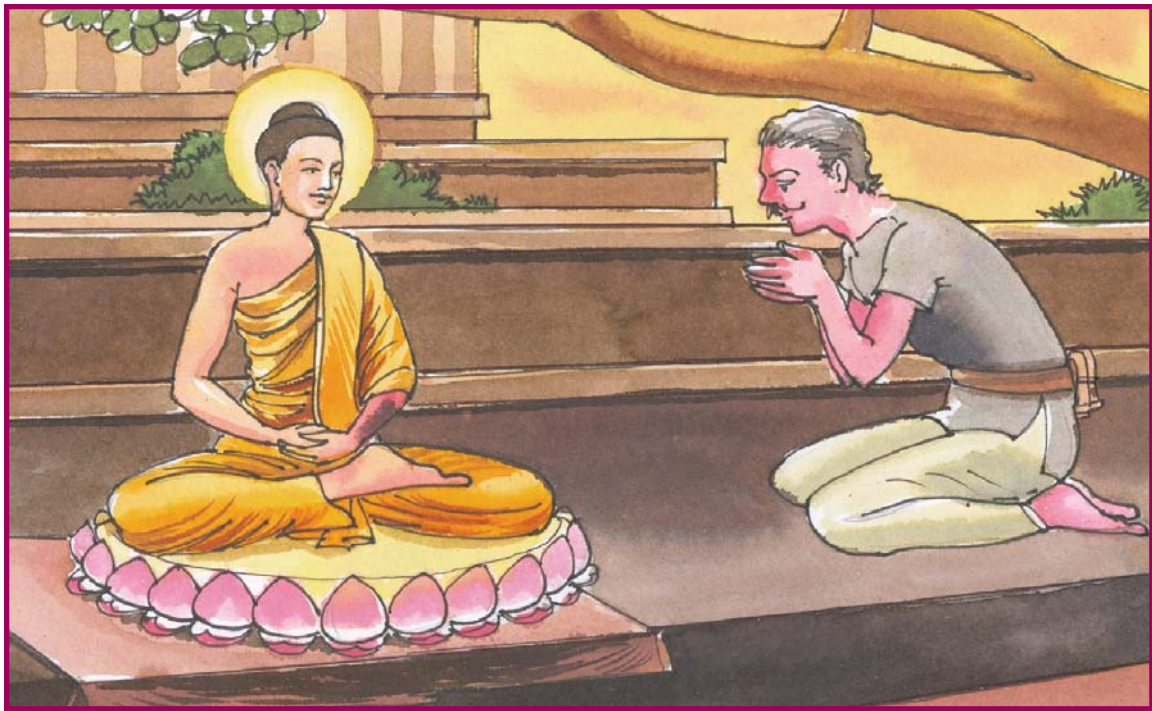
พระมหาโมคคัลลานะ นิพพาน

พระมหาโมคคัลลานะนิพพานหลังจากที่พระสารีบุตรนิพพาน ๑๕ วัน ท่านนิพพานในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ณ ถ้ำกาฬศิลา แคว้นมคธ

ก่อนนิพพานพระมหาโมคคัลลานะจำพรรษาอยู่ที่กาฬศิลา แคว้นมคธ เนื่องจากพระมหาโมคคัลลานะเป็นพระอรหันต์ผู้มีฤทธิ์มาก ทำให้เป็นที่อิจฉาริษยาของพวกเดียรถีย์^{๒๓} จึงจ้างพวกโจรมาทำร้ายและฆ่าท่าน แต่ท่านก็หนีได้ด้วยฤทธิ์ทุกครั้งที่พวกโจรจะมาทำร้าย

เนื่องด้วยผลกรรมที่ท่านเคยทุบตีบิดามารดาซึ่งตาบอดถึงแก่ความตายด้วยหลงผิด ผลกรรมนั้นตามมาทันท่านจึงไม่หลบหนีอีก ท่านจึงถูกพวกโจรทุบตีจนกระดูกหักแตกละเอียด ก่อนจะนิพพานท่านได้รวบรวม สรีระเข้าที่เดิมด้วยกำลังฌานสมาบัติ ไปกราบทูลลาพระพุทธรองค์เป็นครั้งสุดท้าย ณ พระเชตวัน แล้วกลับมา ด้วยฌานสมาบัติยังถ้ำกาฬศิลา นิพพาน ณ ที่นั้น

^{๒๓} เดียรถีย์ : นักบวชชายนอกพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล ประเทศอินเดีย

ทรงปลงอายุสังขาร

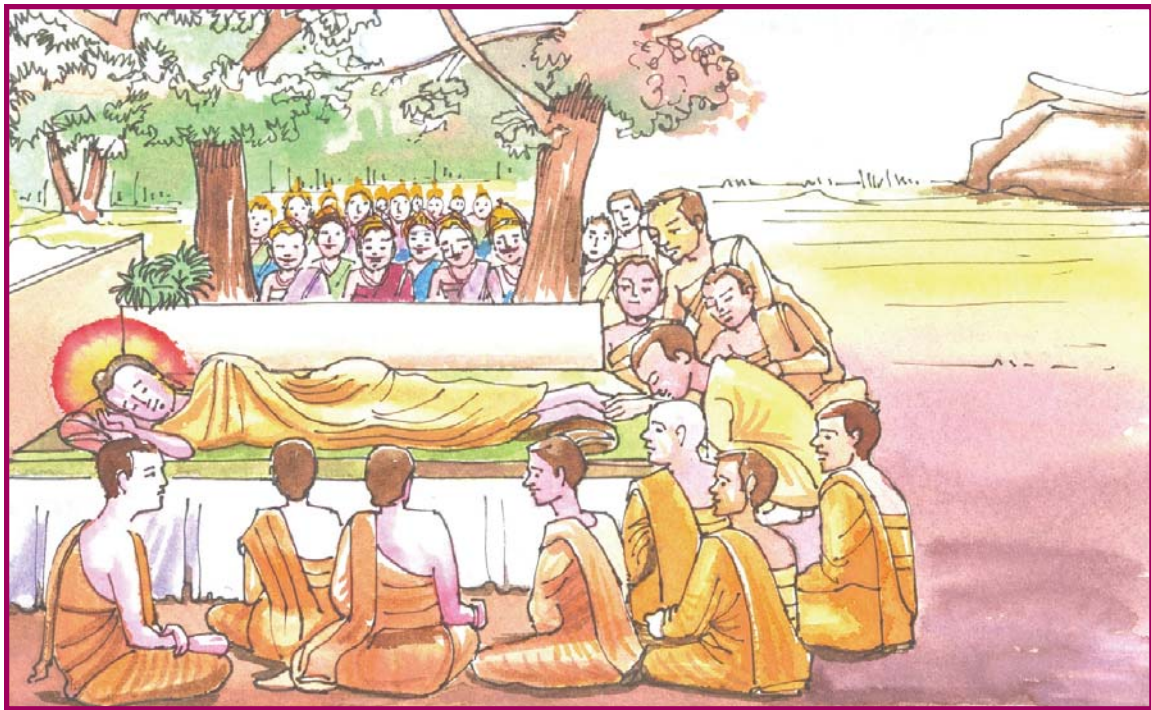
พระพุทธองค์เสด็จจาริกประกาศธรรมตามแคว้นและเมืองต่างๆ เป็นเวลานานถึง ๔๕ พรรษา นับตั้งแต่วันตรัสรู้เป็นต้นมา พรรษาที่ ๔๕ จึงเป็นพรรษาสุดท้ายของพระพุทธองค์ และเป็นเวลาที่พระพุทธองค์ทรงมีพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา นับแต่ประสูติเป็นต้นมา

พุทธกิจ ๕ ประการ ที่พระพุทธองค์ปฏิบัติเป็นวัตรประจำวัน กล่าวโดยสรุปย่อคือ

๑. เวลาเช้า เสด็จออกบิณฑบาต และแสดงธรรมโปรดมหาชน
๒. เวลาบ่าย ทรงแสดงธรรมโปรดภิกษุสงฆ์ และมหาชน
๓. เวลาค่ำ ประทานโอวาทแก่ภิกษุสงฆ์
๔. เวลาเที่ยงคืน ทรงแก้ปัญหาเทวดา
๕. เวลาขำรุ่ง ทรงแผ่ขยายพระญาณตรวจดูสัตว์โลกผู้ควรบรรลุนิพพาน

พรรษาสุดท้าย พระพุทธองค์เสด็จประทับอยู่ที่เวฬุวนาม กรุงเวสาลี ระหว่างพรรษาพระพุทธองค์ทรงประชวรหนักแต่ทรงข่มเสียด้วยพระสติสัมปชัญญะ ครั้นออกพรรษาแล้วล่วงวันเพ็ญเดือนมาฆะ พระพุทธองค์จึงทรงปลงพระชนมายุสังขาร คือ ทรงกำหนดพระทัยเรื่องพระชนมายุว่า ต่อแต่นี้ไปอีก ๓ เดือน พระองค์จะปรินิพพาน

เสด็จดับขันธปรินิพพาน

ต่อแต่นั้นมา พระพุทธองค์ก็เสด็จจาริกโปรดเวไนยสัตว์ไปในที่ต่างๆ จนเสด็จถึงเมืองปาวา เข้าประทับที่สวนมะม่วงของนายจุนทะ บุตรนายช่างทอง ได้เสวยพระกระยาหารมื้อสุดท้ายที่นายจุนทะถวาย ทรงแสดงธรรมโปรดนายจุนทะให้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แล้วเสด็จข้ามแม่น้ำหิรัญเวตีถึงสาละวโนทยาน เมืองกุสินารา พระองค์มีรับสั่งให้พระอานนท์จัดตั้งที่บรรทมระหว่างไม้สาละคู่หนึ่ง จากนั้นพระพุทธองค์ประทับสีหไสยา^{๒๔} หันพระเศียรไปทางทิศเหนือ โดยไม่มีการกำหนดว่าจะลุกขึ้นเมื่อใด

ในราตรีนั้น ได้มีปริพาชกผู้หนึ่งชื่อ สุภัททะ ขอเข้าเฝ้า ได้อุปสมบทเป็นพระพุทธรสาวกองค์สุดท้าย และได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ก่อนที่พระพุทธองค์จะเสด็จปรินิพพาน

พระพุทธองค์ได้ประทานปัจฉิมโอวาทว่า “ภิกษุทั้งหลาย อันว่าสังขารทั้งหลายย่อมมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงทำกิจทั้งปวงอันเป็นประโยชน์ของตน และประโยชน์ของผู้อื่นให้บริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด” จากนั้นพระพุทธองค์ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ในราตรีเพ็ญเดือนวิสาขะขึ้น ๑๕ ค่ำ

^{๒๔} สีหไสยา : นอนอย่างราชสีห์ คืออนตะแคงขวา ซ้อนเท้าเหลื่อมเท้า มีสติสัมปชัญญะ